

met Vania Rovisco vroeger werk van *Damaged Goods* en een improvisatie brengt, zijn ze ongeveer allemaal present. Tuğçe Tuna, docente aan de dansafdeling van de Mimar Sinan Universiteit, vertelt met spijt in haar stem dat ze elk jaar de ronde doet van de scholen in Istanbul om studenten warm te maken voor dans, maar dat zoiets slechts een handjevol nieuwe studenten oplevert. Ze vertelt het op het oude kerkhof van Istanbul, waar het ‘oude Turkije’ in de meerderheid is. Meteen begrijp je dat ze, voorlopig toch, vecht tegen de bierkaai. Jobs of economische zekerheid vallen er vooralsnog niet te rapen in de sector, en een aanzienlijk deel van de bevolking heeft sowieso geen kaas gegeten van of achting voor zoiets buitenissigs als hedendaagse kunsten.

Overleven is inderdaad de zaak voor choreografen in Istanbul. Candaş Baş bedenkt dansjes voor de shows van Turkse popsterren, zoals de act van Sertab Erener op Eurosong 2006. Niet omdat ze dat zo leuk vindt, maar omdat ze zo geld verdient om haar eigen werk te kunnen maken. Dat neemt niet weg dat ze een mooie eigen website heeft en ondertussen met enkele vrienden het kleine gezelschap ‘çiplak ayaklar kumpanyasi’ oprichtte. Op een avond ga ik kijken naar een voorstelling van die groep in het Frans Cultureel Centrum (het zijn de Fransen en niet de Turken die de jonge Turken steunen, zo blijkt). *dzzzt dzzzt*, Turks voor het gegons van insecten, blijkt een afknapper. Het gezelschap heeft zonder twijfel hoogte van West-Europese ontwikkelingen in het theater, zoals het gebruik van niet-lineaire teksten en video, de afwezigheid van psychologische personages, enz. Wanneer zij die stilistische middelen echter toepassen op een thema als grootstedelijke vervreemding of politiek fundamentalisme, blijkt de saus nauwelijks te pakken. Het gezelschap heeft zijn eigen stem duidelijk nog niet gevonden

HET LOKALE STEUNPUNT IS GARAJISTANBUL, EEN THEATER DAT, ZOALS DE NAAM SUGGEREERT, IN EEN OUDE GARAGE GEHUISVEST IS. JE DENKT METEEN TERUG AAN DE OPKOMENDE KUNSTENCENTRA IN VLAANDEREN IN HET BEGIN VAN DE JAREN TACHTIG: DEZELFDE KLEINE SCHAAL, DEZELFDE SCHERPE PROFILERING IN HET PROGRAMMA.

en imiteert, bij gebrek daaraan, onhandig de buitenlandse voorbeelden. Het is een mooi maar pijnlijk voorbeeld van wat een gebrek aan middelen kan aanrichten. Baş neemt overigens uitdrukkelijk afstand van deze voorstelling en treedt er ook niet in op. Je vraagt je af of haar lidmaatschap van de groep dan ook niet veeleer een gevolg is van een gebrek aan opties dan wel een positieve keuze voor een samenwerking met geestesgenoten.

Lesgeven is een andere overlevingsstrategie. Aydin Teker en Tuğçe Tuna doen dat. Beiden werken op de afdeling ‘moderne dans’ van de Mimar Sinan Universiteit. De universiteiten zijn hier trouwens een niet onbelangrijke hefboom in de culturele ontwikkeling. De Bilgi Universiteit bijvoorbeeld renoveerde een oude elektriciteitscentrale tot een centrum voor hedendaagse kunst dat ‘Istanbul meer slagkracht wil geven binnen de wereldwijde culturele netwerken’.

Sociaal project

Er zijn ook een paar organisaties die, hoe klein ook, deze ontluikende kunsten een plek willen geven. 0032 moet voor haar pionierswerk niet van niets vertrekken. Het lokale steunpunt is Garajistanbul, een theater dat, zoals de naam suggereert, in een oude garage gehuisvest is. Je denkt meteen terug aan de opkomende kunstencentra in Vlaanderen in het begin van de jaren tachtig: dezelfde kleine schaal, dezelfde scherpe profilering in het programma. Toch is er ook een verschil: de zaal is mooier en technisch beter uitgerust dan wat we hier destijds gewoon waren. Dankzij hard labeur van stichters Mustafa en Övül Avkiran en veel lokale werklozen. Dit project is namelijk ook een sociaal project voor de buurt, vertelt Simge Gücük. Bij het betreden van het theater bots je meteen op een video die de transformatie van garage tot theater uitvoerig documenteert. Aan de ene

kant gaat het over de discussies met aannemers en het praktische handwerk, aan de andere kant zie je via persconferenties ook het politieke lobbyen dat daarbij hoort. Dat politieke lobbywerk zette tot dusver echter weinig zoden aan de dijk: Garajistanbul krijgt nog steeds weinig overheidssteun, terwijl er wel elke maand vijfduizend euro huur wordt betaald.

Naast Garajistanbul timmert onder meer ook Bimeras, de organisatie van Aydin Silier en Gurur Ertem, aan de weg. Bimeras organiseerde in 2007 het festival I-dans, met op het programma werk van een *cutting edge* selectie Turkse en buitenlandse artiesten, waaronder Xavier Le Roy, Ivana Müller en Vera Mantero. Geen ‘makkelijk’, maar wel boeiend en sterk conceptueel werk, waarvoor het festival een publiek op de been wist te brengen. Bimeras produceert daarnaast het werk van de inheemse choreografe Aydin Teker en is gastorganisatie voor kunstenaar Ibrahim Quarishi. Deze van oorsprong Pakistaanse wereldburger woonde al in metropolen als Parijs en New York en resideert op dit ogenblik in Amsterdam, maar koos Istanbul als uitvalsbasis om nieuw werk te maken.

Net zoals hier destijds draait de werking van beide organisaties echter op privégeden en de hulp van talrijke sponsors. Voor de individuele kunstenaar is het nog moeilijker. Een eigen werkplek zoeken is vaak een werk van jaren. Candaş Baş vond met vrienden een oude loods, die ze met eigen handen ombouwden tot een gammele studio. Aydin Teker kon na jaren zoeken via familie een (veel te lage) lege ruimte in een flatgebouw in gebruik nemen.

De overheid kijkt – vooralsnog – de andere kant op als het gaat over overheidssteun voor dit ‘jonge geweld’. Niet dat ze aan cultuur geen lippendienst bewijst. Turkije heeft een theaterfestival, theater en ballet. Maar de vorm is belegen en traditioneel, de werking